

Zákon o ochraně klimatu (klimatický zákon)

§ 1

Předmět úpravy

Účelem tohoto zákona je přispět k ochraně klimatu, konkretizovat závazky České republiky plynoucí z Pařížské dohody,¹ nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/1119 a dalších přímo použitelných předpisů Evropské unie a stanovit závazné národní cíle pro snižování emisí a pravidla a postup jejich naplňování.

§ 2

Základní pojmy

(1) Pro účely tohoto zákona se rozumí

- a) „ochranou klimatu“ činnost zaměřená na snížení emisí nebo jiné způsoby zmírnění průběhu globální změny klimatu, pokud vyplývají z tohoto zákona,
- b) „emisemi“ emise skleníkových plynů stanovené v přímo použitelném předpisu Evropské unie²,
- c) „emisním závazkem“ číselné vyjádření požadavku na snížení emisí,
- d) „klimatickou neutralitou“ stav, kdy je bilance emisí a propadů skleníkových plynů vyrovnaná, jak stanoví přímo použitelný předpis Evropské unie³,
- e) „negativními emisemi“ stav, kdy je bilance emisí a propadů skleníkových plynů záporná,
- f) „propady“ kvantitativní vyjádření pohlcených skleníkových plynů postupem stanoveným v přímo použitelném předpisu Evropské unie⁴,
- g) „klimatickými investicemi“ vynaložení peněžních prostředků nebo jiných peněží ocenitelných majetkových práv a jiných majetkových hodnot, jehož účelem je snižování emisí nebo jinou formu ochrany klimatu.

¹ Pařížská dohoda přijatá v Paříži dne 12. prosince 2015, vyhlášená pod č. 64/2017 Sb. m. s.

² Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1999 ze dne 11. prosince 2018 o správě energetické unie a opatření v oblasti klimatu, kterým se mění nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 663/2009 a (ES) č. 715/2009, směrnice Evropského parlamentu a Rady 94/22/ES, 98/70/ES, 2009/31/ES, 2009/73/ES, 2010/31/EU, 2012/27/EU a 2013/30/EU, směrnice Rady 2009/119/ES a (EU) 2015/652 a zrušuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 525/2013.

³ Čl. 2 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/1119 ze dne 30. června 2021, kterým se stanoví rámec pro dosažení klimatické neutrality a mění nařízení (ES) č. 401/2009 a nařízení (EU) 2018/1999 („evropský právní rámec pro klima“).

⁴ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/841 ze dne 30. května 2018 o zahrnutí emisí skleníkových plynů a jejich pohlcování v důsledku využívání půdy, změn ve využívání půdy a lesnictví do rámce politiky v oblasti klimatu a energetiky do roku 2030 a o změně nařízení (EU) č. 525/2013 a rozhodnutí č. 529/2013/EU.

- (2) Kde tento zákon stanoví procentuální vyjádření cílů vůči výchozímu stavu, pracuje s hodnotami Evropského statistického systému⁵.

§ 3

Zásady ochrany klimatu

- (1) Ochrana klimatu je veřejným zájmem.
- (2) Ochrana klimatu se řídí zásadami
- a) maximálního respektu k dosaženému stavu vědeckého poznání,
 - b) přiměřenosti,
 - c) ochrany práv současných i budoucích generací,
 - d) participace,
 - e) udržitelnosti a sociální spravedlnosti,
 - f) prevence a předběžné opatrnosti,
 - g) odpovědnosti původce znečištění za škodu.

§ 4

Cíle v oblasti snižování emisí

- (1) Cílem České republiky je dosáhnout do roku 2050 klimatické neutrality a po roce 2050 dosáhnout negativních emisí.
- (2) Střednědobým cílem České republiky je snížit do roku 2030 emise po odečtení propadů nejméně o 65 % v porovnání s jejich úrovní v roce 1990.
- (3) Sektorovými cíli České republiky jsou
- a) pro oblasti, na něž se vztahuje systém obchodování s emisními povolenkami podle směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2023/959⁶, snížit do roku 2030 emise nejméně o 62 % v porovnání s jejich úrovní v roce 2005;
 - b) pro oblasti, na něž se vztahuje mechanismus sdílení úsilí podle přímo použitelného předpisu Evropské unie⁷, snížit do roku 2030 emise nejméně o 26 % v porovnání s jejich úrovní v roce 2005;

⁵ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 223/2009 ze dne 11. března 2009 o evropské statistice a zrušení nařízení (ES, Euratom) č. 1101/2008 o předávání údajů, na které se vztahuje statistická důvěrnost, Statistickému úřadu Evropských společenství, nařízení Rady (ES) č. 322/97 o statistice Společenství a rozhodnutí Rady 89/382/EHS, Euratom, kterým se zřizuje Výbor pro statistické programy Evropských společenství.

⁶ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2023/959 ze dne 10. května 2023, kterou se mění směrnice 2003/87/ES o vytvoření systému pro obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů v Unii a rozhodnutí (EU) 2015/1814 o vytvoření a uplatňování rezervy tržní stability pro systém Unie pro obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů.

⁷ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2023/857 ze dne 19. dubna 2023, kterým se mění nařízení (EU) 2018/842 o závazném každoročním snižování emisí skleníkových plynů členskými státy v období 2021–2030 přispívajícím k opatřením v oblasti klimatu za účelem splnění závazků podle Pařížské dohody a nařízení (EU) 2018/1999.

- c) pro oblasti využívání krajiny, půdy a lesa podle přímo použitelného předpisu Evropské unie⁸, zvýšení schopnosti pohlcovat emise tak, aby tato oblast přispěla celkově nejméně 1 228 kt CO₂eq v roce 2030.
- (4) Cíle uvedené v odstavcích 1 až 3 jsou závazné pro výkon státní správy v oblasti ochrany klimatu.

§ 5

Soudní ochrana

- (1) Každý, kdo tvrdí, že je zkracován na svých právech tím, že Česká republika neplní cíle podle § 4, může se žalobou na ochranu před nezákonným zásahem správního orgánu⁹ domáhat určení toho, že tento zásah je nezákonný.
- (2) Žalovaným je Ministerstvo životního prostředí (dále jen „ministerstvo“).
- (3) Ustanovení § 84 odst. 1, § 85 a § 87 odst. 1 část věty za středníkem soudního řádu správního se nepoužijí.
- (4) [FAKULTATIVNĚ: Odpovědnost fyzických a právnických osob za klimatickou újmu/poškození klimatu upraví jiný právní předpis.]

§ 6

Ministerstvo

Ministerstvo je hlavním koordinačním orgánem v oblasti naplňování cílů tohoto zákona, nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/1119 a předpisů Evropské unie přijatých na jeho základě. Ministerstvo zejména poskytuje Evropské komisi plány, strategie a zprávy podle nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1999 a další informace týkající se snižování emisí a koordinuje provádění politik a opatření podle tohoto nařízení.

§ 7

Klimatická rada

- (1) Zřizuje se Klimatická rada (dále jen „Rada“). Úkolem Rady a povinností každého jejího člena je dbát o naplňování dlouhodobých a střednědobých cílů podle tohoto zákona a o strategické směřování státu v dobré víře vůči zásadám vyjádřeným v § 3.
- (2) Činnost Rady organizačně zajišťuje ministerstvo.
- (3) Rada má devět členů, funkční období každého člena je desetileté. Funkci člena Rady může vykonávat tatáž osoba nejvýše dvě po sobě jdoucí funkční období.
- (4) V čele Rady stojí předseda, kterého volí a odvolávají členové Rady ze svého středu. Předseda řídí a organizuje činnost Rady. Vnitřní organizaci, způsob jednání a podrobnosti o činnosti Rady upraví statut a jednací řád, které vydá ministerstvo po projednání s Radou. Statut a jednací řád Rady a jejich změny ministerstvo zveřejní ve Věstníku Ministerstva životního prostředí.

⁸ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/841 ze dne 30. května 2018 o zahrnutí emisí skleníkových plynů a jejich pohlcování v důsledku využívání půdy, změn ve využívání půdy a lesnictví do rámce politiky v oblasti klimatu a energetiky do roku 2030 a o změně nařízení (EU) č. 525/2013 a rozhodnutí č. 529/2013/EU.

⁹ § 82 soudního řádu správního.

- (5) Členy Rady jmenuje a odvolává vláda. Vláda jmenuje tři členy Rady na návrh ministerstva, tři členy Rady na návrh [ALTERNATIVNĚ: Senát/Poslanecká sněmovna/Parlament] a tři členy Rady na návrh prezidenta republiky. Vláda odvolá člena Rady jen z důvodu hrubého porušení povinností spojených s výkonem jeho funkce.
- (6) Členem Rady může být jmenován občan členského státu Evropské unie, který
- není omezen ve svéprávnosti,
 - je bezúhonný; za bezúhonného se nepovažuje ten, kdo byl pravomocně odsouzen pro trestný čin spáchaný úmyslně, pokud jeho odsouzení pro tento trestný čin nebylo zhlazeno nebo se na něho z jiného důvodu nehledí, jako by nebyl odsouzen,
 - [FAKULTATIVNĚ: má prokazatelné vynikající vědecké znalosti a zkušenosti],
 - získal alespoň tři nominace podle odstavce 8.
- (7) [FAKULTATIVNĚ: Funkce člena Rady je neslučitelná s funkcí poslance nebo senátora, člena vlády, soudce, státního zástupce, jakoukoliv funkcí ve veřejné správě a s funkcí v politické straně nebo v politickém hnutí.]
- (8) Členy Rady mohou nominovat
- vysoké školy, které jsou oprávněny uskutečňovat alespoň jeden doktorský studijní program¹⁰,
 - Akademie věd České republiky,
 - spolky, jejichž předmětem činnosti je ochrana přírody a krajiny a od jejichž vzniku uplynuly alespoň 3 roky.
- (9) Nominace se předkládají ministerstvu. Ministerstvo vyhláškou upraví náležitosti nominace. Ministerstvo zveřejňuje seznam nominací na svých webových stránkách. Ministerstvo ze seznamu vyřadí nominace starší pěti let.
- (10) Funkce člena Rady zaniká smrtí, odvoláním, vzdáním se funkce nebo okamžikem, kdy člen Rady přestane splňovat požadavky podle odst. 6 písmene a) až b) nebo odstavce 7.
- (11) Rada
- dohlíží na naplňování cílů podle tohoto zákona,
 - schvaluje víceletý klimatický plán a jeho aktualizace,
 - projednává emisní závazky podle § 13,
 - vyhodnocuje informace relevantní pro naplňování cílů tohoto zákona, zejména zprávy podle § 10 a údaje od českých, nadnárodních i mezinárodních organizací působících v oblasti ochrany klimatu,
 - navrhuje opatření, oblasti intervencí nebo okruhy problémů, které mají být zapracovány do víceletého klimatického plánu nebo řešeny v rámci činnosti podle § 8,
 - ve spolupráci s ministerstvem vede veřejné konzultace k otázkám souvisejícím s naplňováním cílů tohoto zákona.

§ 8

Výbor pro klimatické investice

¹⁰ Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách, ve znění pozdějších předpisů.

- (1) Zřizuje se Výbor pro klimatické investice (dále jen „Výbor“) jako poradní orgán vlády. Úkolem Výboru je koordinovat činnost jednotlivých ústředních orgánů státní správy při naplňování cílů tohoto zákona a dbát o zajištění dodržování zásad účasti státního rozpočtu podle § 9. Předsedou Výboru je předseda vlády, ostatní členy Výboru jmenuje a odvolává vláda.
- (2) Výbor
 - a) koordinuje činnost ústředních orgánů státní správy v naplňování cílů tohoto zákona,
 - b) spolupracuje na přípravě víceletého klimatického plánu a jeho aktualizací,
 - c) projednává roční plán opatření,
 - d) navrhuje řešení dalších souvisejících opatření, která jsou podmínkou realizace klimatických investic,
 - e) vyhodnocuje možnosti a navrhuje způsoby financování klimatických investic,
 - f) zajišťuje implementaci zásad účasti státního rozpočtu v realizaci klimatických investic.

§ 9

Zásady účasti státního rozpočtu v realizaci klimatických investic

- (1) Účast státního rozpočtu na realizaci klimatických investic musí být odůvodněná, musí prokazatelně přispívat k cílům tohoto zákona a nesmí mít nepřiměřený negativní dopad na hospodářskou soutěž a ochranu spotřebitele.
- (2) Účast státního rozpočtu na realizaci klimatických investic se řídí tímto zákonem, jiná účast státního rozpočtu na opatřeních vedoucích ke snižování emisí se nepřipouští.
- (3) V přípravě investic s účastí státního rozpočtu se zohledňují výsledky kontrolní činnosti Nejvyššího kontrolního úřadu.
- (4) Investice v režimu veřejné podpory se řídí aktuálním zněním doporučení Evropské komise pro realizaci klimatických investic.

§ 10

Měření a vykazování emisí

- (1) Český hydrometeorologický ústav (dále jen „Ústav“) vykazuje emise a jejich propady prostřednictvím inventurních zpráv podle přímo použitelného předpisu Evropské unie¹¹.
- (2) Ústav každoročně nejpozději do 15. dubna zpracuje a zveřejní inventurní zprávu za uplynulý rok, jejíž náležitosti stanoví přímo použitelný předpis Evropské unie¹². Zpráva je závazným podkladem pro stanovení ročních emisních závazků a plánu opatření. Zpráva obsahuje také ukazatele snižování emisí pro nadcházející čtyři roky, které se stanoví jako čtyři roční podíly na celkovém snížení emisí nezbytném k dosažení střednědobých cílů za předpokladu lineárního meziročního vývoje ve snižování emisí.

¹¹ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1999 ze dne 11. prosince 2018 o správě energetické unie a opatření v oblasti klimatu.

¹² Čl. 26 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1999 ze dne 11. prosince 2018 o správě energetické unie a opatření v oblasti klimatu.

- (3) Ústav každé dva roky nejpozději do 1. ledna předkládá ministerstvu a Radě zprávu o stavu provádění plánu dle § 11, jejíž náležitosti stanoví přímo použitelný předpis Evropské unie.¹³ Zpráva je závazným podkladem pro aktualizaci plánu.
- (4) Podklady v rozsahu nezbytném pro sestavení zpráv podle odstavců 2 a 3 poskytuje každá právnická nebo podnikající fyzická osoba bezplatně, pokud je k tomu vyzvána.
- (5) Ústav a ministerstvo zveřejní zprávy podle odstavců 2 a 3 bez zbytečného odkladu v českém jazyce na svých webových stránkách.

§ 11

Víceletý klimatický plán

- (1) Pro účely dosažení cílů uvedených v tomto zákoně vypracovává ministerstvo ve spolupráci s Ústavem, Radou a Výborem víceletý klimatický plán, jehož náležitosti stanoví přímo použitelný předpis Evropské unie¹⁴. Podklady v rozsahu nezbytném pro zpracování víceletého klimatického plánu poskytuje každá právnická nebo podnikající fyzická osoba bezplatně, pokud je k tomu vyzvána.
- (2) Víceletý klimatický plán je koncepcí ve smyslu zákona o posuzování vlivů na životní prostředí.
- (3) Víceletý klimatický plán a jeho aktualizace schvaluje na návrh ministerstva vláda po předchozím souhlasu Rady. Vláda předkládá víceletý plán a jeho aktualizace pro informaci Poslanecké sněmovně a Senátu. Víceletý klimatický plán a jeho aktualizace jsou podkladem pro politiku územního rozvoje a územní rozvojový plán¹⁵.

§ 12

Územní klimatický plán

- (1) Obce, kraje a dobrovolné svazky obcí mohou v návaznosti na víceletý klimatický plán přijmout územní klimatický plán. Ustanovení o náležitostech uvedených v § 11 se uplatní přiměřeně. Územní klimatický plán je podkladem pro zpracování zásad územního rozvoje nebo územního plánu. Ministerstvo a Ústav poskytnou obcím, krajům a dobrovolným svazkům obcí potřebnou metodickou a další součinnost při zpracování územního klimatického plánu.
- (2) Návrh územního klimatického plánu posoudí před jeho vydáním ministerstvo. Ministerstvo posuzuje, zda je územní klimatický plán zpracovaný v souladu s tímto zákonem a víceletým klimatickým plánem, a sdělí předkladateli své stanovisko do 90 dnů ode dne předložení návrhu. Pokud ministerstvo nesdělí své stanovisko ve stanovené lhůtě, platí, že s předloženým návrhem územního klimatického plánu souhlasí.

§ 13

Emisní závazky

¹³ Čl. 17 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1999 ze dne 11. prosince 2018 o správě energetické unie a opatření v oblasti klimatu.

¹⁴ Čl. 3 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1999 ze dne 11. prosince 2018 o správě energetické unie a opatření v oblasti klimatu.

¹⁵ Zákon č. 283/2021 Sb., stavební zákon, ve znění pozdějších předpisů.

- (1) Ministerstvo každoročně nejpozději do 30. června navrhne vládě po projednání Radou emisní závazky na následující rok a výhled emisních závazků na dva bezprostředně navazující roky. Návrh emisních závazků musí směřovat k naplnění cílů vyjádřeným tímto zákonem a musí vycházet z inventurní zprávy dle § 10 a platného víceletého klimatického plánu dle § 11.
- (2) Vláda vyhláší emisní závazky na následující rok a výhled na dva bezprostředně navazující roky formou nařízení. Nevydá-li vláda toto nařízení do 30. září nebo není-li zde účinné nařízení, platí, že je emisním závazkem ukazatel snižování emisí odpovídající příslušnému kalendářnímu roku dle inventurní zprávy (§ 10 odst. 2).
- (3) Vláda nevydá nařízení podle odstavce 2, pokud není pro příslušný kalendářní rok platný víceletý klimatický plán.

§ 14

Roční plán opatření

- (1) Ministerstvo každoročně nejpozději do 31. října vydá roční plán opatření na následující rok. Plán opatření vychází z víceletého klimatického plánu, zpráv Ústavu podle § 10 odst. 2 a emisních závazků podle § 13 platných pro daný rok. Roční plán opatření vydává ministerstvo vyhláškou po projednání Výborem.
- (2) Opatření mohou ministerstvu navrhnout
 - a) ústřední orgány státní správy,
 - b) obce, kraje a dobrovolné svazky obcí s platným územním klimatickým plánem,
 - c) Rada,
 - d) Výbor.
- (3) Roční plán zahrnuje opatření s očekávaným termínem dokončení v příslušném kalendářním roce. Každé opatření musí mít měřitelné indikátory, zejména musí umožňovat zpětně změřit či jinak vyhodnotit, zda jeho realizace vede ke snížení emisí. Je-li podmínkou realizace opatření účast státního rozpočtu, musí být v plánu uvedena alespoň její výše či očekávaná výše, poskytovatel či předpokládaný poskytovatel a okruh příjemců.
- (4) Ministerstvo ve spolupráci s Ústavem a Výborem vydá ve Věstníku Ministerstva životního prostředí metodiku, která určí strukturu podkladů nezbytných pro sestavení ročního plánu opatření a jeho vyhodnocení. Podklady v nezbytném rozsahu poskytuje každá právnická nebo podnikající fyzická osoba bezplatně, pokud je k tomu vyzvána.
- (5) Ministerstvo každoročně nejpozději do 30. června zveřejní vyhodnocení ročního plánu opatření za uplynulý rok. Z vyhodnocení musí být patrné, jaká opatření se realizovala, k jakému snížení emisí vedla a jaká byla reálná účast státního rozpočtu.

§ 15

Přestupky

- (1) Právnická nebo podnikající fyzická osoba se dopustí přestupku tím, že na výzvu podle tohoto zákona uvede nesprávné nebo neúplné podklady anebo požadované údaje zatají.
- (2) Za přestupek podle odstavce 1 lze uložit pokutu do výše 5 % celkového ročního obratu osoby, která se přestupku dopustila; nelze-li obrat zjistit, pak do výše 5 000 000 Kč.
- (3) Přestupky podle tohoto zákona projednává Česká inspekce životního prostředí.

§ 16

Přechodná ustanovení

- (1) Účinností tohoto zákona se za první víceletý klimatický plán považuje Vnitrostátní plán České republiky v oblasti energetiky a klimatu zpracovaný podle přímo použitelného předpisu Evropské unie.¹⁶
- (2) Ministerstvo navrhne tři členy Rady podle § 7 odst. 5 do 90 dnů od nabytí účinnosti tohoto zákona.
- (3) **ALTERNATIVNĚ: Senát/Poslanecká sněmovna/Parlament** navrhne tři členy Rady podle § 7 odst. 5 nejdříve 91. den a nejpozději 180. den od nabytí účinnosti tohoto zákona.
- (4) Prezident republiky navrhne tři členy Rady podle § 7 odst. 5 nejdříve 181. den a nejpozději 270. den od nabytí účinnosti tohoto zákona.
- (5) První zprávu podle § 10 odst. 3 předloží Ústav nejpozději do 1. ledna **2025**.
- (6) Do okamžiku jmenování prvního člena Rady vykonává působnost Rady Ústav.

§ 17

Účinnost

Tento zákon nabývá účinnosti **[xxxxx]**.

¹⁶ Čl. 3 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1999 ze dne 11. prosince 2018 o správě energetické unie a opatření v oblasti klimatu.